

בן-גוריון, גולדה ופרס עשו יד אחת כדי לחסל את מעמדו של דר' גולדמן. מדוע?

מאת אורי אבנרי

המלפון צילצל במלון המלך דויד. מישהו ביקש את מיסטר ג'ונסון. השליח המיוחזר של ועדת הפיוס לארץ-ישראל הרים את השפופרת. "כאן ג'ונסון. מי מדבר?" בצד השני של הקו הציג את עצמו ישראלי בשם זאב כ"ץ. הוא ביקש לקבוע פגישה עם מיסטר ג'ונף ג'ונסון. ג'ונסון לא היה מופתע. הפגישה נקבעה למחרת היום. הוא לא יכול היה לדעת כי שיחה טלפונית סתמית זו תוליד סערה.

עצה של דר' גולדמן

לידתה של השיחה לוטה ערפל. ברור רק כי באחד הימים התקשר גורם אמריקאי בישראל עם מערכת כתבי-העת ניו-אוסטוק ("השקפה חדשה") בתל-אביב, הודיע לה כי מר ג'ונסון היה רוצה לקיים שיחה עם חבריה בביקורו הבא בארץ. איך ידע ג'ונסון על קיומו של כתב-עת זה, שתפוצתו אינה גדולה? הדבר הוא בגדר גיחוש. יתכן כי באחת השיחות בין דר' נחום גולדמן לבין ג'ונסון, הירצה הנשיא הציוני בפני המתחך האמריקאי את השקפותיו בעניין יישוב בעיית פליטי פלסטין. יתכן כי ג'ונסון ענה לו: "אלה דעות מעניינות, אך האם יש מישהו בישראל עצמה הדוגל בהן?" גולדמן לא יכול היה להצביע על העולם הזה ועל אנשי הפעולה השמית, כי כל קשר עם כרוך בריב עם דויד בן-גוריון. ודר' נחום גולדמן אינו רוצה לריב עם דויד בן-גוריון. אולם גולדמן יכול היה להצביע על גורם כמו ניו-אוסטוק. הוא עצמו דואג לא מעט למימון כתב-עת זה. יוזמי הבטאון, אנשי מפ"ם, הצליחו לשתף בו חוג של ליברלים כשרים, שמשקלם במערכת גבר לאחרונה. פגם, כשאך נולד ניו-אוסטוק, ראה משרד-החוץ הישראלי ברכה רבה בקיום כתב-עת בשפה האנגלית, שיפגין לעיני העולם את אהבת-השלום של ישראל. בימים ההם השתתף משרד-החוץ עצמו במימונו, ואף דאג להפצתו, תמורת התחייבות שכתב-העת לא ימתח ביקורת על מדיניות-החוץ הרשמית של ישראל. הקורא קיבל את הרושם כי אהבת-השלום של כתב-העת משקפת את עמדת ישראל כולה, ובייחוד את עמדת ממשלתה. המיפנה בא כאשר פירסם כתב-העת מאמר מתון מאוד של עסקן מפ"מי, שתמך בהחזרת

הבניינה לגולדמן

מספר צנוע של פליטים ערביים. גולדה מאיר ראתה בכך נעיצת סכין בגב מדיניותה. היא ביטלה כל תמיכה נוספת בבטאון. כמה עסקנים, וביניהם יזהר הררי הליברלי, נטשו את המערכת בטריקת-דלת. אולם כתב-העת נשאר עדיין כשר בעיקרו, וגולדמן יכול היה להמליץ עליו בפני המדינאי הור, שבא לברר את הסיכויים ליישוב בעיית הפליטים. על כל פנים, מיסטר ג'ונסון החליט לשמוע מה בפי עורכי השבועון. הגורם האמריקאי התקשר עם מראש. ביום בואו של ג'ונסון לירושלים הודיעו לכ"ץ היכן הוא נמצא וכיצד להתקשר עמו. כאשר טילפן כ"ץ, נקבע כי ג'ונסון יפגוש בירושלים עם שניים מהעורכים: שמחה פלאפן, עסקן מפ"מי בשטח הערבי, ודר' (למדעי החברה) זאב כ"ץ, חבר מערכת הארץ ועסקן הדור הצעיר במפלגה הליברלית. אולם כ"ץ התנה תנאי, שתהיה זאת שיחה אישית, שלא לפירסום, בלתי-פורמלית ולא בשם גוף כלשהו, ובכלל זה המפלגה הליברלית ומערכת ניו-אוסטוק.

האח הגדול מאזין

השיחה הטלפונית עם ג'ונסון היתה פרטית. לא היו לה עדים. ובכל זאת, בדרך מסתורית ביותר, הקשיבה לה אוזן שלישית. אוזן שלישית זו גרמה לכך שתוכן השיחה נודע, תוך שעתים, לגברת גולדה מאיר, שרת-החוץ. מאותו רגע החלו הטלפונים מצלצלים בקדחתנות בכל רחבי הארץ. תחילה צילצל הטלפון אצל חברי-הכנסת ישראל ברזילי, מי שהיה שגריר ישראל בחרשה ושר-הבריאות בממשלה הקודמת. גולדה מאיר סיפרה לו על תוכן השיחה ג'ונסון-כ"ץ, ותבעה כי המנהיג המפ"מי ישם קץ לתעלולים מחפירים אלה. אחרי ככלות הכול, לא יתכן שכל ארחי-פרחי במדינה ינהל מדיניות-חוץ פרטית משלו וישמיע באוזני אישים זרים דעות הנוגדות את דעת משרד-החוץ. אולם ישראל ברזילי לא נולד אתמול. הוא מנוסה מאוד. לכן ענה לגולדה, בפליאה תמימה: "מה זה נוגע למפ"ם? דר' כ"ץ בכלל אינו איש מפ"ם! הוא ליברלי. אין לי כל השפעה עליו!"

כעבור שעה קלה צילצל הטלפון בביתו של כ"ץ עצמו. עסקן ליברלי מסויים רצה לדעת אם יש אמת בשמועה כי הוא מפר את המרות הלאומית ועומד להיפגש עם השליח הזר. כשענה כ"ץ בחיוב, יעץ לו העסקן בתוקף לבטל מיד את הפגישה, שמא יצמחו מכך סיבוכים בלתי-נעימים. כ"ץ סירב.

מאותו רגע לא נח הטלפון בביתו אף לרגע. כמה עסקנים ליברליים התחרו ביניהם בדברי שינוע. הם פנו אל מצפוניו הלאומי של כ"ץ, אל רגש האחריות המפלגתי שלו, אל שכלו. כ"ץ מצדו התקשר עם עסקנים אחרים, שטענו כי זכותו לקיים פגישה אישית כזאת, כמו כל ארח במדינה. הוא ענה לבסוף ש"ישקול" את העניין מחדש. הוא המתין לשיחה העיקרית.

כי למרות שכ"ץ הצטרף למפלגה הליברלית רק ערב הבחירות האחרונות, הוא יכול היה לנחש מי ביקש את כל העסקנים לטלפן אליו, ומי האיש הממלא את שליחות משרד-החוץ במפלגה הליברלית. ואמנם, הוא לא טעה.

עוד באותו ערב עמד כ"ץ מול גופו המוצק של חבר-הכנסת יזהר הררי. הררי נחשב, לא במקרה, לקומיסאר של מפא"י בקרב המפלגה הליברלית. כמו יצחק בן-אהרון באחדות-העבודה, ויעקוב חזן במפ"ם, הוא תומך מושבע בשיחות-פעולה עם מפא"י, ודוגל בעקרונות הבסתוניים.

אלא שלהררי יש סיבה נוספת, ההופכת אותו לחסיד-שוטה של מדיניות-החוץ הרשמית. במשך כמה שנים צורף כ"רועץ" למשלחת ישראל בעצרת או"ם. תפקידם של "רועצים"

